

EEN GROEP VAN ZES OF ZEVEN WISENTEN WORDT IN DE LOOP VAN 2007 IN KRAANSVLAK LOSGELATEN

PLUS

Wisent in de natuur maar....

achter slot en grendel

Het toekomstbeeld in de Kennemerduinen: een kudde wisenten, grazend in het gebied ten zuiden van de Zeeweg tussen Overveen en Zandvoort.

Foto Leo Linnartz/ARK

De wisent komt naar de Kennemerduinen! Nog deze maand gaat duinbeheerder PWN beginnen met het verhogen van het bestaande raster met daarop schrikdraad in het centrale deel van het Kraansvlak, een ruim tweehonderd hectare groot gebied ten zuiden van de Zeeweg tussen Overveen en Zandvoort. Een groep van zes of zeven wisenten, verwant aan de uitgestorven Europese bizon, wordt daar in de loop van 2007 losgelaten.

Definitief groen licht dus voor een volgens het PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland

gen. Ter vergelijking: een doorsnee koe noteert vierhonderd kilogram. Aan de zuidoostkant van het Kraan-

digde begrazing zorgen; de wisent zou het 'grovere' werk voor zijn rekening kunnen nemen door het houtopslag weg te vreten en de duinen plaatselijk om te woelen zodat verstuiwingen ontstaan. Kortom, er komt meer beweging in de duinen, en dat is wat de beheerder wenst. Twee jaar lang heeft PWN onderzocht of de introductie van de wisent kans van slagen zou hebben, waarbij vooral is gezocht naar draagvlak en adequate financiering. Het resultaat is positief. PWN heeft samenwerking gezocht en gevonden met ARK Natuurontwikkeling, Stichting Duinbeheer en Kritisch

PWN begint met uniek project in Kennemerduinen

Overveense landgoed Koningshof, bezit en verzorgt al driehonderd grote grazers in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Het aanschaffen van de wisenten is geen gemakkelijk opgave, laat Leo Linnartz van ARK doorschermen. „Er zijn genoeg beesten te krijgen, maar je hebt expertise nodig om een

van de dieren nauwlettend in de gaten en schakelen indien nodig een dierenarts in. Wij hanteren als principe: een wild dier tot zijn recht laten komen en toch voldoen aan je zorgplicht.” Om te begrijpen waarom de initiatiefnemers zo zorgvuldig handelen, schetst Linnartz de situatie van de wisent begin jaren negentig. De soort was ernstig bedreigd met uitsterven. Er leefden nog hooguit vijftig exemplaren.

Fokprogramma

Met twaalf wisenten uit dieren-

oppervlak. De wisenten leven hier in een niet-natuurlijke omgeving. Niet te vergelijken dus met het Kraansvlak. PWN en ARK willen in de Kennemerduinen een zo raszuiver mogelijke groep loslaten. De proef in Kraansvlak geldt voorlopig voor een periode van vijf jaar. De reden dat het bestaande raster wordt verhoogd met schrikdraad is dat de wisent een wild dier is. „Ze mijden mensen, trekken zich graag in het bosgebied terug, maar ze kunnen agressief reageren als zij zich in het nauw gedreven voelen.”

achter slot en grendel

Het toekomstbeeld in de Kennemerduinen: een kudde wisenten, grazend in het gebied ten zuiden van de Zeeweg tussen Overveen en Zandvoort.

Foto Leo Linnartz/ARK

De wisent komt naar de Kennemerduinen! Nog deze maand gaat duinbeheerder PWN beginnen met het verhogen van het bestaande raster met daarop schrikdraad in het centrale deel van het Kraansvlak, een ruim tweehonderd hectare groot gebied ten zuiden van de Zeeweg tussen Overveen en Zandvoort. Een groep van zes of zeven wisenten, verwant aan de uitgestorven Europese bizon, wordt daar in de loop van 2007 losgelaten.

Definitief groen licht dus voor een volgens het PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland uniek natuurproject in Nederland. Uniek in die zin dat de met uitsterven bedreigde diersoort midden in de Randstad een natuurlijke omgeving als leefgebied krijgt, in plaats van dat de beesten, zoals elders, in dierentuinen of relatief kleine omrasterde parken zitten opgesloten. „We zijn ontzettend benieuwd wat de invloed van dit dier is op het landschap onder Nederlandse omstandigheden en hoe de omgeving reageert op zijn aanwezigheid”, zegt Leon Terlouw van PWN. Het omhekke gedeelte van het Kraansvlak is van oudsher gesloten voor het publiek. Ideaal dus voor een experiment, vindt PWN. Na verloop van tijd zullen boswachters mogelijk excursies houden in het wisentengebied. De confrontatie met de afstammelingen van de enige nog levende Europese rundachtige zal verrassend zijn: het dier heeft een imposante gestalte. Een volwassen stier kan duizend kilogram we-

gen. Ter vergelijking: een doorsnee koe noteert vierhonderd kilogram. Aan de zuidoostkant van het Kraansvlak, nabij Overveen, komt een -eveneens omheind - uitzichtpunt bij een drinkplaats. Dit uitzichtpunt is wandelend te bereiken vanaf bezoekerscentrum De Zandwaaijer. Voorts zijn er in de nabije omgeving van het Kraansvlak, bijvoorbeeld bij restaurant De Bokkedoorns, voldoende hoge duintoppen die als uitzichtpunt kunnen dienen.

Opmerkelijke initiatief

PWN kwam in 2004 naar buiten met het opmerkelijke initiatief om de wisent als 'grote grazer' in het duingebied te introduceren. Door diverse omstandigheden - zure regen, weinig konijnen - vergrassende en verstruiken de duinen waardoor de dynamiek van het landschap verloren dreigt te gaan. Dynamiek is nodig om een gevarieerde natuur te verkrijgen en te behouden. Er lopen al konikpaarden en Schotse Hooglanders in de duinen die voor de beno-

digde begrazing zorgen; de wisent zou het 'grovere' werk voor zijn rekening kunnen nemen door het houtopslag weg te vreten en de duinen plaatselijk om te woelen zodat verstuiwingen ontstaan. Kortom, er komt meer beweging in de duinen, en dat is wat de beheerder wenst. Twee jaar lang heeft PWN onderzoekt of de introductie van de wisent kans van slagen zou hebben, waarbij vooral is gezocht naar draagvlak en adequate financiering. Het resultaat is positief. PWN heeft samenwerking gezocht en gevonden met ARK Natuurontwikkeling, Stichting Duinbehoud en Kritisch Bosbeheer. Ook zijn vakgroepen van twee universiteiten (Groningen en Nijmegen) bij het project betrokken om de ecologische effecten te bestuderen.

Fondsverwerving

Duinbehoud en Kritisch Bosbeheer hebben de fondsverwerving voor hun rekening genomen. Het hele project kost ongeveer 600.000 euro. Nog steeds wordt met de pet rondgegaan, maar zestig procent van het benodigde budget is bijeen vergaard. PWN draagt vooral in natura bij door het beschikbaar stellen van de grond (ruim tweehonderd hectare, zeg vierhonderd voetbalvelden) en personeel. ARK gaat komende tijd proberen een wisentkudde te kopen en zal het beheer verzorgen. Ekogrön doet het dagelijkse toezicht. Dit ecologische beheerbedrijf, gevestigd op het

PWN begint met uniek project in Kennemerduinen

Overveense landgoed Koningshof, bezit en verzorgt al driehonderd grote grazers in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Het aanschaffen van de wisenten is geen gemakkelijk opgave, laat Leo Linnartz van ARK doorschemeren. „Er zijn genoeg beesten te krijgen, maar je hebt expertise nodig om een goede kudde samen te stellen. Het moet een sociale groep zijn. Dat wil zeggen, wisenten leven in een zogeheten matriarchaal sociaal stelsel: een oma aan het hoofd van een aantal dochters. De leidkoe geeft al haar kennis door aan haar dochters. Stieren trekken weg als ze uit de puberteit zijn; volwassen stieren leven solitair. We zoeken dus naar een leidkoe met twee of drie dochters. En de groep moet liefst gewend zijn aan schrikdraad.”

Voldoende voedsel

In het Kraansvlak is voldoende voedsel voor de dieren. „We voeren ze in principe niet bij”, zegt Leon Terlouw. „Maar”, vult Linnartz aan, „we hebben vanuit overheidswege wel te maken met een zorgplicht. Met strenge winters en heel veel sneeuw zullen we zonnig bijvoeren. Ook houden we de gezondheid

van de dieren nauwlettend in de gaten en schakelen indien nodig een dierenarts in. Wij hanteren als principe: een wild dier tot zijn recht laten komen en toch voldoen aan je zorgplicht.” Om te begrijpen waarom de initiatiefnemers zo zorgvuldig handelen, schetst Linnartz de situatie van de wisent begin jaren negentig. De soort was ernstig bedreigd met uitsterven. Er leefden nog hooguit vijftig exemplaren.

Fokprogramma

„Met twaalf wisenten uit dierentuinen is een zorgvuldig fokprogramma opgezet. Hieruit zijn twee stamboeklijnen ontstaan: de Kaukasus- en Laaglandlijn. De uitvoerders van het programma houden sindsdien nauwgezet bij hoe de populaties zich ontwikkelen. De genetische basis is zo smal, dat je je geen fouten kunt veroorloven.” Het fokprogramma heeft in elk geval als voorlopig resultaat opgeleverd dat de directe dreiging met uitsterven is afgewend. Toch hoeft er maar een keer een dodelijke virusvariant uit te breken en het is gedaan met de populatie. Daarom zijn de dieren verspreid over Europa uitgezet in reservaten. Inmiddels lopen er ongeveer drieduizend wisenten rond in parken in Zweden, Polen, Slowakije, Duitsland, Frankrijk, Letland en Wit Rusland. In Nederland bevindt zich een kudde van ongeveer twintig dieren in Natuurpark Lelystad. Dit park is echter klein van

oppervlak. De wisenten leven hier in een niet-natuurlijke omgeving. Niet te vergelijken dus met het Kraansvlak.

PWN en ARK willen in de Kennemerduinen een zo raszuiver mogelijke groep loslaten. De proef in Kraansvlak geldt voorlopig voor een periode van vijf jaar. De reden dat het bestaande raster wordt verhoogd met schrikdraad is dat de wisent een wild dier is. „Ze mijden mensen, trekken zich graag in het bosgebied terug, maar ze kunnen agressief reageren als zij zich in het nauw gedreven voelen.”

Schrikdraad

Wat gebeurt er als tijdens een storm een boom op het raster valt en het schrikdraad is uitgeschakeld? „Dan verschijnt op iemands gsm meteen een sms-bericht”, zegt Terlouw. „En nemen we maatregelen.” Is het hek kapot en ontsnapt er een wisent, dat komt het dier aan alle zijden van het Kraansvlak voor nóg een hek te staan.

„Maar als de dieren een tijdje gewend zijn, is de neiging om eruit te willen klein. Geen Jurrassic Parc-achtige toestanden dus, met ontsnappende levensgevaarlijke monsters die het op de mens hebben voorzien. Desondanks heeft PWN wel degelijk een back-up plan opgesteld dat wordt besproken met de betreffende hulpdiensten.

HEIN FLACH

Dertig jaar strijd tegen de sloopkogel

Met stenen stapelen, verbeter je de wijk. Niet de maatschappij. „Dat ideaal heb ik moeten loslaten”, zegt André Thomsen. Dertig jaar streed de hoogleraar woningbeheer tegen de macht van de

vaak vergeten in de aanpak van de buurt. „Het gaat altijd over de wijken. Over renoveren, slopen en nieuwbouw. Bijna nooit gaat het tegelijkertijd over de mensen die er wonen. Hun stem wordt nauwelijks gehoord in besluitvorming, totaal niet democratisch. Terwijl niet de

André Thomsen: beschermheilige van de volksbuurt

of Alkmaar rijdt, overal vormt de nieuwbouw een meetlat van de tijd. „Je kunt precies zien wat er waar en wanneer is neergezet. En vooral ook hoe daar in de loop der jaren mee omgegaan is. Liefdeloos vaak.” Het zijn de wijken waar de woningcorporatie en de plantsoenen dienst liever niet komen. Waar bewust of

